

Пристап на управувањето на безбедносниот сектор кон жени, мир и безбедност

Оваа кратка анализа на политики за примена на принципите на *добро управување со безбедносниот сектор и вклучување во реформата на безбедносниот сектор* (РБС), може да помогне во постигнувањето на целите на Агендата за жени, мир и безбедност (ЖМБ).

Во текот на изминатата деценија, системот на ООН и на многу држави и меѓународни актери препознаа дека РБС треба биде родооводна, да ги идентификува и опфаќа различните потреби за безбедност и правда на жените и на мажите, на девојчињата и на момчињата, во различни сегменти на заедницата. Во некои програми за РБС, утврдени се приоритети за промовирање на учеството на жените во безбедносниот сектор. Во исто време, постои потреба да се засили ангажманот на заедницата на ЖМБ за прашања во врска со управувањето со безбедносниот сектор. Оваа кратка анализа на политики аргументира дека ако се стави диоптерот на управувањето со безбедносниот сектор врз ЖМБ, ќе се откријат клучните бариери и двигатели за промена.

Оваа кратка анализа на политики:

- ◆ ги објаснува принципите на добро управување со безбедносниот сектор,
- ◆ испитува како се третираат управувањето со безбедносниот сектор и РБС во Агендата за ЖМБ,
- ◆ прикажува како може пристапот за управување со безбедносниот сектор да ја катализира преобразувачката и одржлива промена која е потребна за реализација на Агендата за ЖМБ.

Што претставува добро управување со безбедносниот сектор?

- ◆ Терминот „управување со безбедносниот сектор“ го опишува формалното и неформалното влијание на сите структури, институции и актери вклучени во обезбедувањето, управувањето и надзорот над работата на секторите за безбедност и правда, на национално и на локално ниво. Управувањето може да биде добро или лошо по квалитет. Доброто управување со безбедносниот сектор се постигнува кога следниве принципи на добро управување се применуваат за безбедносниот и правниот сектор на државата.¹
- ◆ *Отчетност*: Постојат јасни очекувања за постигнување безбедност. Независните власти вршат надзор за степенот до кој се исполнети овие очекувања и воведуваат санкции, ако не се исполнети. Секторите за безбедност и правда се отчетни за задоволување на разновидните потреби на сите делови од населението.
- ◆ *Транспарентност*: Информациите се расположливи и слободно достапни до оние кои ќе бидат засегнати од одлуките и нивното спроведување.
- ◆ *Владеење на правото*: Сите лица и институции вклучувајќи ја и државата, подлежат на закони кои се познати јавно, спроведени непристрасно и во согласност со меѓународните и националните норми и стандарди за човекови права. Владеењето на правото бара еднаквост во пристапот - правда за сите: жени, мажи, момчиња, девојчиња и лица со различен родов идентитет.
- ◆ *Учество*: Сите лица од секако потекло, без разлика на разликите во полот, родот, родовиот идентитет или сексуалната ориентација, имаат можност да учествуваат во донесувањето одлуки кои се однесуваат на безбедноста и правдата (директно или преку претставничките институции) и во безбедносните и правосудните институции.

- ◆ *Одговорност*: Институциите за безбедност и правда реагираат на различните безбедносни потреби на сите делови од населението, со должна почит кон (но, не и неповолна дискриминација врз основа на) пол, род, родов идентитет и сексуална ориентација.
- ◆ *Ефективност*: Институциите за безбедност и правда ги исполнуваат своите улоги, одговорности и мисии согласно со висок професионален стандард вклучувајќи и во однос на задоволување на разновидните потреби на сите делови од населението.
- ◆ *Ефикасност*: Институциите за безбедност и правда ја применуваат најдобрата можна употреба на јавните ресурси во исполнувањето на нивните улоги, одговорности и мисии.

Задоволување на секој од овие принципи бара разгледување на социјалната моќ и нееднаквостите. Особено, постигнувањето *одговорност, ефективност, учество и непристрасност* и усогласеност со стандардите за човекови права имплицирани со владеењето на правото, бара секторите за безбедност и правда активно да применуваат родова перспектива и да промовираат родова еднаквост.

Онаму, каде што целта е добро управување со безбедносниот сектор, РБС, или трансформацијата на безбедносниот сектор, е начин да се дојде до таму. РБС опишува *политички и технички процес* на промена со примена на принципите на добро управување во секторите на безбедност и правда.² Овој процес вклучува подобрување на државната и човековата безбедност со зголемување на ефективност и отчетноста на обезбедувањето, управувањето и надзорот врз безбедноста, во рамките на демократската цивилна контрола, владеењето на правото и промоцијата на човековите права вклучувајќи ја и родовата еднаквост. РБС се однесува на сите државни и недржавни чинители вклучени во обезбедувањето, управувањето и надзорот на безбедноста и ги потенцира врските помеѓу нивните улоги, одговорности и активности за унапредување на отчетноста и управувањето. РБС, исто така, вклучува аспекти на обезбедување, управување и надзор врз функционирањето на системот за правда.

РБС може да опфати широк спектар на различни реформски активности што ги опфаќа сите политички и технички аспекти на безбедноста и правдата вклучувајќи и законодавни иницијативи, креирање политики, кампањи за подигнување на свеста и информирање на јавноста и градење капацитети за менаџмент и администрација. Иако процесите на РБС може да вклучуваат различни национални и меѓународни актери, тие се пред сè национални процеси и треба да бидат во национална сопственост за да бидат успешни и одржливи. Активностите на РБС на институционално ниво значат развој на политики и процедури и градење капацитети за подобрување на остварувањето на безбедност и правда и внатрешен и надворешен надзор врз секторите за безбедност и правда.

Иако често има приоритети на РБС во донаторската поддршка на постконфликтните или кривките држави, квалитетот на управувањето со безбедносниот сектор е релевантен во *секој* контекст вклучувајќи и во развиените држави и во стабилните демократии. Како и Агендата за ЖМБ, РБС не е исклучиво збир на приоритети за земјите кои преживуваат или излегуваат од конфликт.

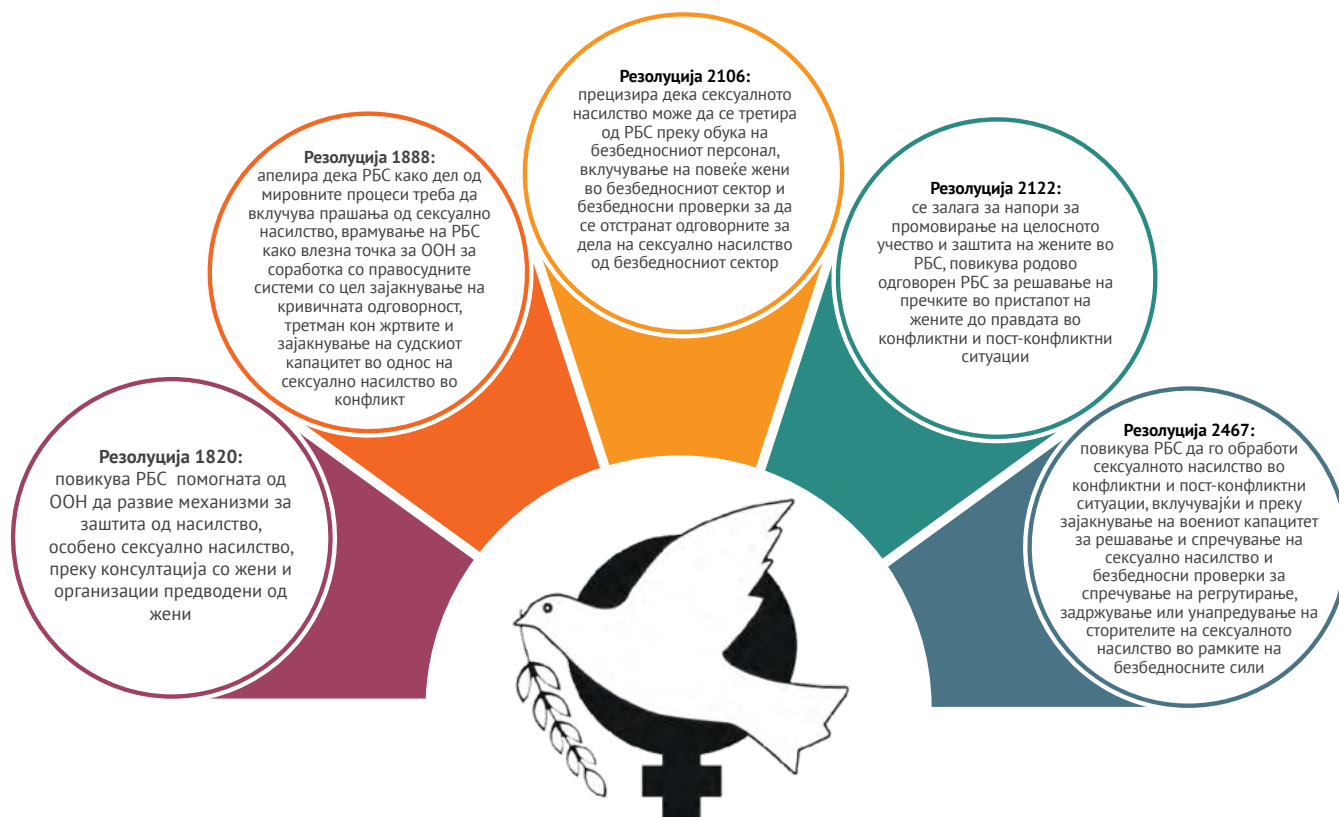
Доброто управување со безбедносниот сектор и РБС се објаснети подетално во DCAF Backgrounder Series (ДЦАФ серија на историјати).

Како што е дискутирано подолу, многу од предизвиците при реализирање на заложбите на Агендата за ЖМБ, документираны преку глобалната ревизија и осврт на сработеното, можат да се надминат само преку спроведување добро управување со безбедносниот сектор. Така, постигнувањето добро управување со безбедносниот сектор и целосната реализација на Агендата за ЖМБ, треба да се сфатат како заемно зајакнувачки процеси. Добрите практики кои прилегуваат од принципите на добро управување со безбедносниот сектор ќе го поддржат постигнувањето на Агендата за ЖМБ поставувајќи ги темелите кои се потребни за да се случат значајни промени.

Како Агендата за ЖМБ го препознава РБС и доброто управување со секторот за безбедност?

Пет од десетте резолуции на Советот за безбедност на ООН за ЖМБ експлицитно се однесуваат на РБС (види Слика 1). Четири од овие резолуции ја поврзуваат РБС со спречување и реагирање на сексуалното насилство во конфликт. Тие упатуваат РБС да вклучи активности за: зајакнување на заштитата на жените и на девојчињата од сексуално насилство, подобрување на начинот на кој секторите за безбедност и правда спречуваат и реагираат на сексуално насилство и справување со неказливоста. Вклучувањето на повеќе жени во безбедносниот сектор е идентификувано како приоритет за РБС кој го обработува сексуалното насилство и безбедносната проверка на сегашните и потенцијалните припадници на безбедносниот сектор. Поцеловито, резолуциите на Советот за безбедност на ООН за ЖМБ препознаваат дека РБС треба да помогне во остварувањето на заштитата на жените од насилство, учеството на жените и пристапот на жените до правдата.

Исто така, кога Советот за безбедност на ООН ја усвои Резолуцијата 2151 на РБС во 2014 година, ја истакна важноста на еднакво и ефективно учество и вклученост на жените во процесите на РБС, вклученост на повеќе жени во безбедносниот сектор и процеси за безбедносна проверка за да се отстранат сторителите на сексуално насилство.

Слика 1: Референци на РБС во резолуциите на Советот за Безбедност на ООН за ЖМБ

Покрај овие специфични упатувања на РБС, секторите за безбедност и правда се наведоа во резолуциите на Советот за безбедност на ООН за ЖМБ, како такви кои се од клучна важност за мирот и безбедноста од родова перспектива. Иако во резолуциите на ЖМБ не се користи терминот „управување со безбедносниот сектор“, клучните принципи се потенцирани. Учеството е суштинскиот принцип и на Агендата за ЖМБ и на доброто управување со безбедносниот сектор. Заштитниот столб што се протега низ Агендата за ЖМБ е рефлектиран во принципите на одговорност и ефективност: само оној безбедносен сектор кој ефикасно одговара на потребите на жените и на девојчињата и на мажите и на момчињата, може да се опише како таков кој е добро управуван. Следниот дел покажува како и покрај овие очигледни заеднички точки, Агендата за ЖМБ и управувањето со безбедносниот сектор се меѓусебно зависни.

Националните акциски планови на ЖМБ (НАП-овите за ЖМБ), исто така, воспоставија експлицитни врски помеѓу РБС и ЖМБ. Нациите кои произлегуваат од конфликт, честопати се фокусираат на секторите на безбедност и правда во нивните НАП-ови за ЖМБ; НАП-овите „Донаторска нација“ за ЖМБ често се обврзуваат да ја поддржат РБС во конфликтни и постконфликтни ситуации. Табела 1 дава примери на јазик кој се однесува на РБС во НАП-овите за ЖМБ.

Табела 1: Примери на заложби во однос на РБС во НАП-овите за ЖМБ

Земја (применлив период за НАП-ови за ЖМБ)	Заложби во поглед на РБС
Авганистан (2015–2022 год.)	Целите вклучуваат „родови реформи поврзани со секторите за безбедност и правда“ како начин да се спречи насилството врз жените и ефикасно да се обезбедат правата на жените и политичкото учество.
Бразил (2017–2019 год.)	Активностите вклучуваат „поддршка на локалните институции во процесите на реформи во безбедносниот сектор и во воспоставувањето на владеењето на правото за унапредување и заштита на човековите права на жените и на девојчињата“. (Превод на ДЦАФ од португалски јазик).
Либериа (2009–2013 год.)	„Рамките на безбедносната политика се оценуваат и реформираат за да се обезбеди целосно учество на жените во безбедносниот сектор и да се спроведе националната безбедносна стратегија за заштита на правата на жените и да се оствари нивната безбедност“/„сензибилизација и застапување за подигнување на свеста кај населението и зголемување на регрутирањето жени во безбедносниот сектор“/„координација на програмите за родот и РБС“.
Северна Македонија (2013–2015 год.)	Очекуваните резултати вклучуваат „Инкорпорирање на родово сензитивен пристап при креирање безбедносна политика... особено преку реформи во безбедносниот сектор; полицијата; одбраната; управувањето со кризи; граѓанската заштита; интегрираното гранично управување.“
Јужен Судан (2015–2020 год.)	Стратешка цел 2 е „Поддршка на реформите во безбедносниот сектор и професионализирање на институциите во безбедносниот сектор за да им се овозможи спроведување на Резолуцијата 1325 на ООН.“
Швајцарија (2018–2022 год.)	... продолжува да ги поддржува реформите во безбедносниот сектор кои земаат предвид различни безбедносни потреби, како што е заштита од насилство на банди, семејно насилство и трговија со луѓе....“
Обединето Кралство (2018–2022 год.)	“... поддршка за подобро овозможување одбрана, безбедност и правда за девојчиња и жени, особено во однос на РЗН [родово засновано насилство], зголемено вработување, задржување и унапредување на жените во безбедносниот сектор и градење институции кои се способни и подготвени да ги идентификуваат и формулираат одговорите на родовите празнини и нееднаквости во овозможувањето на безбедност.“

Извлечено од НАП-овите за ЖМБ на Женската меѓународна лига за мир и слобода (ЖМЛМС) веб-страницата на PeaceWomen, <http://peacewomen.org>, април 2019 година.

Како помага пристапот на добро управување со безбедносниот сектор за да се постигнат целите на Агендата за ЖМБ?

По 20 години активности на граѓанското општество, владите, меѓународните организации и другите за да се реализираат амбициите на Агендата за ЖМБ, локалните и глобалните студии потврдуваат низа предизвици.³ Овој дел дискутира за тоа како може пристапот во управувањето со безбедносниот сектор да го олесни напредокот околу три клучни области: заштитата на правата на жените и девојчињата, зголемување на учеството на жените во безбедносниот сектор и отчетност при спроведување на обврските на ЖМБ.

Разбирање на Агендата за ЖМБ како заложба за правни, социјални и економски права

Заштитата на жените и девојчињата од сексуално и родово засновано насилство за време на конфликт, е главен приоритет во рамките на Агендата за ЖМБ. Како што е опишано погоре, резолуциите на Советот за безбедност на ООН за ЖМБ со право наведуваат низа улоги за безбедносниот и правниот сектор и за РБС во спречувањето и одговорот на сексуалното насилство. Силното политичко застапување околу справувањето со сексуалното насилство во ситуација на конфликт, притоа носејќи добредојдена видливост и ресурси за проблемот, имаше несакани последици во одредени контексти на стеснување на фокусот на напорите на ЖМБ.

Многу застапници на ЖМБ тврдат дека за решавање на структурните причини за конфликтот, мора да се трансформираат политичките, безбедносните и економските структури.⁴ Мора да се интензивираат напорите за надминување на родовата нееднаквост и родовата нерамнотежа на моќ кои придонесуваат за конфликт и се влошуваат од конфликт.⁵

Примената на диоптерот на управувањето со безбедносниот сектор врз обврските во рамките на Агендата за ЖМБ потенцира дека „заштита“ не значи само од сексуално насилство и не само од насилство. Секторите за безбедност и правда имаат овластување да обезбедат еднаквост пред законот за жените, мажите, девојчињата и момчињата. Затоа, „заштитата“ мора да вклучува *заштита од дискриминација* во прашања како сопственост на земјиште, вработување, наследство, образование и здравствена заштита. Потребна е реализација на економските и социјалните права на жените, за да се заштитат жените и девојчињата од насилство и да се достигне поопштата визија на Агендата за ЖМБ за постигнување мир и безбедност.

Креирањето места за жените да пристапат и да придонесат кон мировните процеси, којшто е важен аспект во партиципативниот столб на Агендата за ЖМБ, исто така, како предуслов, меѓу другото бара и еднаквост пред законот, безбедност и заштита од насилство, пристап до образование, слобода на движење и пристап до информации.

Преобразување на институционалната култура и практиките во безбедносниот сектор

Резолуциите на Советот за безбедност на ООН за ЖМБ ја потенцираат важноста на учеството на жените во мировните процеси, во носењето одлуки за безбедноста на меѓународно и национално ниво и во институциите во безбедносниот сектор. Во рамките на ОБСЕ, Акцискиот план на ОБСЕ за унапредување на родовата еднаквост потенцира дека родовото устројување во главните токови на активностите, политиките, проектите и програмите во политичко-воената димензија, ќе го земе предвид повикот на Резолуцијата 1325 на Советот за безбедност за зголемено учество на жените, меѓу другото и во процесите на превенција на конфликти и на постконфликтната реконструкција.⁶ На национално ниво, многу НАП-ови за ЖМБ подразбираат обврски за зголемување на бројот на жените во безбедносниот сектор, особено во полицијата, воените сили и мировните операции. Многу полициски и вооружени сили ја усвоија родовата политика и ги засилија напорите за регрутирање жени со прилагодување на критериумите и процесите за вработување и донесување политики кои се погодни за семејството и насочени кампањи за вработување. Програмите на ООН и билатералните програми за поддршка на родово одговорно спроведување на РБС или ЖМБ понекогаш вклучуваат поддршка за вработување жени или градење на капацитетите на женскиот персонал.

Сепак, бројот на жени во безбедносниот сектор останува далеку од еднаков со бројот на мажи.* Во многу земји, додека повеќе жени стануваат дел од полициските и вооружените сили, опстојуваат и структурните услови кои ги обесхрабруваат да издржат таму. Жените честопати се непропорционално презастапани на нискорангираните работни позиции и, на крајот, си заминуваат како резултат на нескористеноста на нивните вештини, на дискриминаторските ставови и политики, сексуалното вознемирување и потешкотиите во комбинирањето на работните обврски со семејните одговорности.⁷ Примената на диоптерот на управување со безбедносниот сектор врз овие предизвици сугерира на пристапи кои можат да го преведат фокусот на Агендата за ЖМБ за учеството на жените, во таков кој ќе биде ставен на преобразбата на институционалната култура и практиките потребни за реализација на пошироките цели на Агендата за ЖМБ.

Институционалните вредности и културата заедно со механизмите за контрола и надзор на персоналот треба да бараат отчетност од институциите во одржувањето на високите стандарди на личен и професионален интегритет како основна грижа на РБС и доброто управување со безбедносниот сектор. Пристапот за управување со безбедносниот сектор за зголемување на учеството на жените во безбедносниот сектор укажува на важноста на следењето на спроведувањето на ЖМБ.

Предизвикување на машките институционални култури за зголемување на учеството на жените и севкупната разновидност. Институциите во безбедносниот сектор, покрај тоа што доминираат мажите во персоналот, се симболично поврзани и негуваат тесни форми на машкост. Задржување на жените бара активности за откривање и преобразување на институционалните структури, практики и култури кои активно и пасивно ги дискриминираат и ги маргинализираат жените. Ова значи, преобразување на машките институционални култури во безбедносниот сектор. Дополнително, постигнувањето на родовата еднаквост во безбедносниот сектор оди рака под рака со посеопфатно промовирање на институционалната култура и работните практики кои се инклузивни, недискриминирачки и отворени за разновидност. Важно е да се има, не само рамнотежа помеѓу машкиот и женскиот персонал туку и да се обезбеди мажите и жените да бидат разновидни во однос на етничката припадност, религиската или верската припадност, сексуалната ориентација и другите фактори, на начин на кој се отсликува поширокото општество.

Внатрешна контрола и механизми на отчетност во безбедносниот сектор. Зајакнати контролни механизми во институциите на безбедносниот сектор имаат потенцијал да ја спречат и третираат родовата пристрасност и дискриминација и да имплементираат нови идеали на институционална култура.

Овие механизми вклучуваат:

- ◆ проверки на биографијата и безбедносни проверки за претходно извршени престапи на родово засновано насилство;
- ◆ проценки на успешноста кои ги препознаваат и вреднуваат посебните вештини што жените и различните групи на поединци може да ги донесат во безбедносниот сектор и ги оценуваат лидерите за тоа колку добро ја поттикнуваат вклученоста;
- ◆ стабилни политики и системи за претставки кои добро функционираат, механизми на известување и дисциплински мерки во врска со злоупотребата, врсничкото насилство, вознемирувањето или дискриминација врз основа на род, сексуална ориентација, родов идентитет или родово изразување, како и врз основа на фактори како што се раса, етнорелигиозно потекло, возраст и попреченост;
- ◆ редовно собирање и анализа на статистиката и проценка на политиките во однос на разновидната работна сила и периодичните родови ревизии и проценки.⁸

* Види податоци презентирани во Алатките 2, 3, 4, 6 и 14 од *Пакетот алатки за родови и безбедносни прашања*

Сите овие процеси треба да бидат предмет на надворешно следење и надзор, како што е опишано подолу, во врска со имплементацијата на НАП-овите за ЖМБ.

Институционалните структури, процеси и практики на контрола и отчетност, засновани на принципите на добро управување со безбедносниот сектор, може да ги надминат празнините помеѓу вработувањето, задржувањето и унапредувањето на жените и одржливата институционална трансформација кон која се стреми Агендата за ЖМБ.

Надзор за да се обезбеди институционална и финансиска отчетност за имплементација на Агендата за ЖМБ

Повеќе од 80 земји сега имаат НАП-ови за ЖМБ. Додека многу од овие планови ги идентификуваат процесите и активностите за имплементација, малкумина содржат јасни показатели, временски рамки, ресорна одговорност и механизми за следење и евалуација кои се потребни за да се обезбеди транспарентност и одговорност при нивното спроведување.⁹ Заклучно со јануари 2019 година, од усвоените 79 НАП-ови за ЖМБ, само 34 (43%) вклучуваат специфични буџетски распределби.¹⁰ Механизмите за отчетност во секторот за безбедност и правда остануваат слаби во однос на поконкретната цел на Агендата за ЖМБ во поглед на ставање крај на неказниоста за сексуалното насилство и злосторствата врз жените.

Пропустите во отчетноста не се ограничени на политиките на ЖМБ или на кривичните дела за сексуално насилство: недостатокот на отчетност е широко распространет онаму, каде управувањето со безбедносниот сектор лошо се спроведува. Така, надминувањето на овие предизвици за реализација на Агендата за ЖМБ бара поширок ангажман со негување на културата на отчетност во секторот за безбедност и правда и зајакнување на придружните знаења, вештини и механизми.

Зајакнувањето на транспарентноста и одговорноста во безбедносниот и правниот сектор и доброто управување со безбедносниот сектор, е основна грижа на РБС. Мерките за промовирање на отчетноста честопати се фокусираат на достапност и пристап до информации за да се овозможи јавна контрола, воведување механизми за ревизија и подложност на институциите на безбедносниот сектор на темелна независна инспекција и надзор вклучувајќи и од страна на парламентот и од граѓанското општество. Отчетност значи дека од луѓето се бара одговорност за своите постапки и за тоа како ги извршуваат своите обврски. Секојдневните практики на управување треба да овозможат ваква одговорност преку воспоставување механизми за да се санкционира какво било лошо однесување или лошо ракување со јавните ресурси, а доколку е тоа потребно и да се поведе кривична постапка.

Пристапот на управување со безбедносниот сектор за зајакнување на отчетноста околу ЖМБ промовира *внатрешен и надворешен надзор* над одговорностите на секторот за безбедност и правда при спроведувањето на ЖМБ, вклучително и преку механизми за следење и известување. Се наведува важноста на внатрешните структури за координација и следење и надворешниот надзор во спроведувањето на ЖМБ, како што е наведено подолу.

Внатрешни структури за координација и следење. Од клучно значење е механизмот кој ги обединува сите клучни владини и во идеален случај и граѓански актери вклучени во спроведувањето на НАП-овите на ЖМБ. Постои опсег на можни модели на координација.¹¹ Процесот на координација треба да вклучува редовни состаноци за кои е потребно стандардизирано известување согласно со целите на НАП-овите. На пример, Босна и Херцеговина има Координативен одбор на НАП-ови за ЖМБ со јасен опис на работната задача. Составен е од претставници на министерствата и агенциите за безбедност, а има и претставник од граѓанскиот сектор. Координативниот одбор е одговорен за следење и евалуација на активностите поврзани со НАП-овите за ЖМБ и поднесува годишен извештај за спроведувањето на НАП-овите за ЖМБ до Парламентарното собрание.¹²

Надворешен надзор од државни органи. Државните тела се или може да бидат формално овластени да го следат спроведувањето на обврските во врска со родовата еднаквост и ЖМБ, вклучително и НАП-овите на ЖМБ. Телата вклучуваат парламентарни комисии, тела за финансиски надзор, институции на правобранител и национални институции за човекови права (НИЧП). Ова е „надворешен надзор“, затоа што овие тела се надвор од агенциите на безбедносниот сектор и ресорните министерства со директни одговорности за спроведување.

Парламентите сè повеќе играат активна улога во следењето на имплементацијата на НАП-овите за ЖМБ. На пример, 68% од парламентите кои учествуваат во Парламентарното собрание на НАТО го прават тоа.¹³ Во Шри Ланка, собраниската Комисија за јавни финансии одржа јавна расправа за ЖМБ испитувајќи ги министерствата за нивните буџети и планови поврзани со родовата еднаквост и унапредувањето на Агендата за ЖМБ. Исто така, парламентарните комисии за безбедност и одбрана треба активно да следат дали институциите во безбедносниот сектор ги исполнуваат обврските кон ЖМБ.

Парламентарното следење и надзор над спроведувањето на обврските на ЖМБ може да се направи преку парламентарни дебати, состаноци на комисиите и расправи, како и преку прашања до владините службеници и објавување извештаи. Погледни ја алатката 7 за парламентарниот надзор врз работата на секторот за безбедност и родот за понатамошни информации.

Парламентарниот надзор врз спроведувањето на ЖМБ треба да биде дополнет со надзор од страна на **НИЧП и институциите на народниот правобранител**. НИЧП се независни тела основани со уставен или законодавен акт, финансирани од државата и специјално овластени за заштита и унапредување на човековите права (познати и како комисии за човекови права или комисии за еднакви можности). Сите НИЧП, согласно со мандатот за човекови права, имаат овластување да ги штитат и промовираат правата на жените и родовата еднаквост. Во многу земји, основана е специјализирана НИЧП за решавање на дискриминацијата, еднаквоста и/или правата на жените, како што е комисијата за еднакви можности или комесарот за сексуална дискриминација. Институциите на народниот правобранител се службени тела предводени од народен правобранител (кој може да има и друга титула, како „јавен (право)бранител“ или „заштитник на граѓаните“). Народниот правобранител обично го назначува владата или парламентот, но има значителен степен на независност. Институциите на народниот правобранител се задолжени за застапување на интересите на јавноста со водење истраги и решавање на претставките за злоупотреба или повреда на права. Во голем број на држави се формирани институции на народен правобранител за надзор над работата на институциите во безбедносниот сектор вклучувајќи ја и полицијата и вооружените сили.

НИЧП и институциите на народниот правобранител се добро поставени за да го следат спроведувањето на заложбите за ЖМБ од страна на секторите за безбедност и правда. Тие општо имаат посебни овластувања за пристап до информации и можност да примаат и истражуваат претставки, да вршат специјални истраги, да се консултираат со групите на граѓанското општество и да издаваат извештаи и препораки.¹⁴ На пример, во Грузија, јавниот бранител издава годишен извештај за следењето на спроведувањето на НАП-овите за ЖМБ, со оценка за активностите на институциите одговорни за спроведување, како и извршеното влијание. Нивниот Извештај за 2017 година се однесуваше на состаноците на фокус-групите со вработените во институциите, на дискусиите на фокус-групите со внатрешно раселените жени и на дискусиите со невладините организации во главниот град.¹⁵

Надворешен надзор од граѓанското општество. Недржавните тела, исто така, доколку се соодветно овластени преку пристапот до информации и до политичкиот простор, може да придонесат за развој и самостојно да го следат спроведувањето на обврските во врска со родовата еднаквост и ЖМБ од страна на институциите за безбедност и правда. Вклучувањето на граѓанското општество, т.е. граѓанските организации (ГО), академијата, тинк-тенковите и медиумите, во демократскиот надзор над работата на секторите за безбедност и правда, е клучен механизам за обезбедување транспарентност и отчетност кои се во сржта на доброто управување со безбедносниот сектор, како и за учеството и заштитните столбови на Агендата за ЖМБ. Важно е да се обезбеди вклученост на женските организации, заедно со оние кои претставуваат жени со посебни потреби, жени бегалци и мигранти, жени со друга боја на кожата, жени кои страдаат од нетолеранција или дискриминација врз основа на нивната религија или вера и жени кои страдаат од вознемирување или дискриминација на основ на нивната сексуална ориентација, родовиот идентитет или родовата експресија; како и други организации кои застапуваат жени-членки на малцински групи.¹⁶

Во многу земји, ГО и академиците ги здружуваат напорите и стручноста за да го следат и надгледуваат спроведувањето на обврските на ЖМБ. На пример, 1325 мрежата на Финска е платформа која обединува 12 граѓански организации и истражувачи. Беше вклучена во изготвувањето на првиот НАП на ЖМБ за Финска и спроведува независно следење на имплементацијата на НАП-овите за ЖМБ, организира јавни дискусии и обучува други невладини актери.¹⁷

Заклучоци

Реформата во безбедносниот сектор е клучна за одржување на мирот. Актерите за безбедност имаат на располагање многу моќни алатки. Ова оди подалеку од самото оружје и лисиците на рацете. Наместо тоа, тие ги држат алатките што можат да ги извлечат општествата од работ на конфликтот

Н.Е. г-н Мирослав Лајчак, Претседател на Генералното собрание на ООН, Тркалезна маса на високо ниво за реформата во безбедносниот сектор и одржување на мирот, 23 април 2018 година; Претседавач на ОБСЕ за 2019 година

Агендата за 2030 година и Целите за одржлив развој признаваат дека владеењето на правото, доброто управување и развојот се неопходни темели за мир и безбедност. Навистина, доброто управување со безбедносниот сектор и РБС играат клучна улога како двигатели на мирот.

Затоа, доброто управување со безбедносниот сектор е во срцето на постигнување на Агендата за ЖМБ и зголемување на женското предводенство и вклученост вклучувајќи ја и заштитата на жените и на девојчињата од сексуално и родово насилство и постигнување целосно и еднакво учество на жените во институциите на секторите за безбедност и правда, како и во процесите на носење одлуки. Така, тоа игра суштинска улога во постигнувањето на целите за спречување конфликт и постигнување траен мир. Соодветно, меѓународната заедница и државните носители на одлуки треба меѓусебно да се поттикнуваат во зајакнувањето на пристапите кон ЖМБ и управување со безбедносниот сектор и тоа во прашања кои се однесуваат на: политика и стратегија, во процесите и структурите на спроведување и во следењето и надзорот.

Оваа кратка анализа на политики ја илустрира примената на принципите и добрите практики од гледна точка на управување со безбедносниот сектор нудејќи нови пристапи за постигнување на целите на ЖМБ. Фокусот на институционалните мандати, вредности и култура, како и на механизмите за внатрешен и надворешен надзор и отчетност, како и потрага зад физичка заштита во унапредувањето на човековите права, може да ги придвижи напорите на ЖМБ кон потрансформативно ниво.

Референци

- 1 DCAF (2015), *Security Sector Governance*, SSR Backgrounder Series. Женева: ДЦАФ.
- 2 DCAF (2015), *Security Sector Reform*, SSR Backgrounder Series. Женева: ДЦАФ.
- 3 Примери на глобални и регионални анализи вклучуваат UN Women (2015), *Preventing Conflict, Transforming Justice, Securing the Peace – A Global Study on the Implementation of United Nations Security Council Resolution 1325*. Њујорк: УН Уимен; Georgetown Institute for Women, Peace and Security and Peace Research Institute Oslo (2017), *Women, Peace and Security Index 2017/18: Tracking Sustainable Peace through Inclusion, Justice, and Security for Women*. Вашингтон ДЦ: ГИВПС и ПРИО; S. E. Davies and J. True (2019), *The Oxford Handbook of Women, Peace, and Security*. Њујорк: Оксфорд Универзити Прес; C. Ormhaug (2014), *OSCE Study on National Action Plans on the Implementation of the United Nations Security Council Resolution 1325*. Осло: ПРИО; F. Olonisakin, C. Hendricks and A. Okech (2015), "The convergence and divergence of three pillars of influence in gender and security", *Африкан Секјурити Ривју* 24(4): 1–14; M. Donadio and J. Rial (2015), *The Women, Peace and Security Agenda in the Year of Its Review: Integrating Resolution 1325 into the Military and Police*. Буенос Ариес: РЕСДАЛ/Безбедносна и одбранбена мрежа на Латинска Америка; WinG India and APWAPS (2015), *Spectrum of Perspectives: Review and Analysis of UNSCR 1325 in Asia-Pacific Region*. Њу Делхи: ВинГ Индија и АПВАПС.
- 4 Види на пример, P. A. Medie and A. J. Kang (2018), "Power, knowledge and the politics of gender in the global South", *European Journal of Politics and Gender* 1(1): 37–53; H. Hudson (2017), "The power of mixed messages: Women, peace and security language in national action plans from Africa", *Africa Spectrum* 52; Saferworld (2015), "Reviving conflict prevention in 1325", поднесок во Глобалната студија на жени, мир и безбедност, Лондон, Саферворлд; L. J. Shepherd (2016), "Making war safe for women? National action plans and the militarisation of the Women, Peace and Security Agenda", *International Political Science Review* 37(3): 324–335.
- 5 Види на пример V. Hudson, B. Ballif-Spanvill, M. Caprioli and C. Emmett (2012), *Sex and World Peace*. Њујорк: Колумбија Универзити Прес; WILPF (без датум), "Does gender equality lead to peace? Fact sheet building on the Global Study on 1325".
- 6 Покрај тоа, Одлуката на министерскиот совет на ОБСЕ 14/05 за жени во спречување конфликти, управување со кризи и рехабилитација во пост-конфликтно време, ги охрабрува државите членки на ОБСЕ да преземат активни чекори за да се осигурат дека жените се целосно информирани и охрабрани да аплицираат за позиции во областа на спречувањето на конфликт и пост-конфликтни процеси на рехабилитација, особено на високи раководни позиции.
- 7 На пример, S. Atkins (2018), *Baseline Study Report: Women in the Armed Forces in the OSCE Region*. Вашава: ОБСЕ; National Center for Women and Policing (2001), *Recruiting and Retaining Women: A Self-Assessment Guide for Law Enforcement*. Лос Анџелес, КА: НЦВП, стр. 133; J. Brown (1996), "Integrating women into policing: A comparative European perspective", in M. Pagon (ed.) *Policing in Central and Eastern Europe: Comparing Firsthand Knowledge with Experience from the West*. Љубљана: Колеџ за полиција и безбедносни студии, стр. 627–633.
- 8 Види M. Bastick (2011), *Gender Self-Assessment Guide for the Police, Armed Forces and Justice Sector*. Женева: ДЦАФ; S. Crompvoets (2019), *Gender-Responsive Organizational Climate Assessment in Armed Forces*. Женева: ДЦАФ..
- 9 UN Women, белешка 3 погоре; Ormhaug, белешка 3 погоре, стр. 14.
- 10 Вебстраната на WILPF PeaceWomen (без датум), "Member States".
- 11 Види Z. Lippai and A. Young (2017), *Creating National Action Plans: A Guide to Implementing Resolution 1325*. Вашингтон ДЦ: Инклузивна безбедност.
- 12 A. Ramšak (2015), *United Nations Security Council Resolution 1325: Women, Peace and Security in the Countries of Western Balkans and Slovenia*. Љубљана: Еквилиб Институт, стр. 28
- 13 S. Ferbach and A. Reeves (2018), *The Role of Parliaments in NATO Member Countries in Advancing the Women, Peace and Security Agenda: A Survey by the NATO Parliamentary Assembly*. Женева: ДЦАФ.
- 14 За понатамошни информации види M. Bastick (2014), *Integrating Gender into Oversight of the Security Sector by Ombuds Institutions & National Human Rights Institutions*. Женева: ДЦАФ, ОБСЕ, ОБСЕ/ОДИХР.
- 15 Јавен правобранител на Грузија (2017), *Implementation of the National Action Plan on Women, Peace and Security – Monitoring Results*. Тбилиси: УН Уимен.
- 16 Види алатка 9, "Граѓански надзор над работата на безбедносниот сектор и родот", во ДЦАФ, ОБСЕ/ОДИХР, ООН-ИМИОУЖ (2008), *Пакет алатки за реформа на секторот за безбедност и родот*. Женева: ДЦАФ, ОБСЕ/ОДИХР, ООН-ИМИОУЖ.
- 17 G. Odanović (2013), *The Role of CSOs in Monitoring and Evaluating National Action Plans for the Implementation of UNSCR 1325*. Белград: БЦПС, стр. 6; website of 1325 Network Finland.

Изработено од Марта Гитони, Леа Леук и Меган Бастик.

Благодарност

ДЦАФ, ОБСЕ/ОДИХР и UN Women изразуваат благодарност до Ферли Чапуи, Аико Холвикиви и Авино Океч за ревизија на нацрт-верзии на оваа кратка анализа на политики. Авторите сакаат да изразат благодарност и до Грациела Павоне (ОБСЕ ОДИХР), Бред Орчард (UN Women) и Лорен Серано и Ана Лена Шлуктер (ДЦАФ) за нивниот придонес.

ДЦАФ се благодарни и за поддршката од Швајцарската конфедерација и ДифИД од Велика Британија за изготвувањето на Кратка анализа на политики. Објавено во Швајцарија од Женевскиот центар за управување со безбедносниот сектор (ДЦАФ).

ДЦАФ Женева
Поштенски фах 1360
ЦХ-1211 Женева 1
Швајцарија
© ДЦАФ, ОБСЕ/ОДИХР, UN Women, 2019 год.

Се охрабрува користење, превод и ширење на оваа публикација. Сепак, потребно е да се прифати содржината и да се цитираат материјалите без да се менува содржината.

Да се цитира како: ДЦАФ, ОБСЕ/ОДИХР и UN Women (2019) „Пристапот на управувањето со безбедносниот сектор кон жените, мирот и безбедноста“, во Пакетот алатки за родови и безбедносни прашања (Женева: ДЦАФ, ОБСЕ/ОДИХР, UN Women).

Овој пакет алатки беше објавен со поддршка на Канцеларијата на ОБСЕ за демократски институции и човекови права (ОБСЕ/ОДИХР). Неговата содржина не нужно ги одразува политиките и ставот на ОБСЕ/ОДИХР.